

PIOTR KASPRZAK

**ULGI PODATKOWE
W SEKTORZE
MŚP –
WYNIKI BADAŃ**

Gdańsk 2024

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU REDAKCYJNEGO
WYDAWNICTWA POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Dariusz Mikielwicz

REDAKTOR PUBLIKACJI NAUKOWYCH

Michał Szydłowski

RECENZENCI

Grzegorz Gołębiowski

Ewa Grzegorzewska-Mischka

REDAKCJA JĘZYKOWA

Agnieszka Frankiewicz

SKŁAD I PROJEKT OKŁADKI

Wioleta Lipska-Kamińska

Wydano za zgodą
Rektora Politechniki Gdańskiej

Oferta wydawnicza Politechniki Gdańskiej jest dostępna pod adresem
<https://www.sklep.pg.edu.pl>

Utwór nie może być powielany i rozpowszechniany, w jakiegokolwiek formie
i w jakikolwiek sposób, bez pisemnej zgody wydawcy.

© Copyright by Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2024

ISBN 978-83-7348-904-2

WYDAWNICTWO POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Wydanie I. Ark. wyd. 12,1, ark. druku 11,125, 445/1236

Druk i oprawa: Volumina.pl sp. z o. o.
ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin, tel. 91 812 09 08

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
1. Sektor MŚP w Polsce i w Unii Europejskiej	7
1.1. Ewolucja definiowania małych i średnich przedsiębiorstw	7
1.2. Finansowanie sektora MŚP	11
1.3. Czynniki rozwoju i bariery wzrostu konkurencyjności MŚP	14
1.4. Sektor MŚP w Unii Europejskiej i w Polsce	16
1.5. Ewolucja obciążeń w podatku dochodowym w sektorze MŚP	20
2. Stymulowanie działalności sektora MŚP	24
2.1. Preferencje w podatku dochodowym sektora MŚP	24
2.2. Ulgi w podatku dochodowym – analiza wybranych krajów UE	39
3. Metodologia badań	59
3.1. Cel badań i problemy badawcze	59
3.2. Materiał i metody	59
3.3. Opis badania	60
3.3.1. Badanie pilotażowe	60
3.3.2. Badanie główne	66
3.4. Metody analizy statystycznej	67
3.5. Charakterystyka grupy badawczej	73
4. Analiza wyników badań ankietowych	86
4.1. Poznanie obecnych i przyszłych przesłanek korzystania z ulg i zwolnień podatkowych	86
4.2. Poznanie opinii o przewadze ulg unijnych nad ulgami i zwolnieniami w Polsce (faworyzowanie ulg unijnych)	92
4.3. Zdefiniowanie pożądanego kierunku zmian w zakresie ulg innowacyjnych w Polsce	99
4.4. Zdefiniowanie pożądanego kierunku zmian w zakresie ulg rozwojowych ...	106
4.5. Poznanie opinii ankietowanych na temat atrakcyjności dodatkowych ulg i zwolnień w podatku dochodowym z punktu widzenia prowadzenia codziennej działalności gospodarczej	116
4.6. Poznanie opinii ankietowanych na temat ich wiedzy dotyczącej ulg i zwolnień w obowiązującym reżimie prawnym	125
4.7. Zdefiniowanie barier w systemie ulg i zwolnień	136
4.8. Poznanie preferowanych ułatwień w korzystaniu z ulg i zwolnień	142
4.9. Poznanie preferencji w zakresie ulg i zwolnień w kontekście ulg obowiązujących w Unii Europejskiej	148
4.10. Analiza wywiadów – droga tura	161

Podsumowanie	166
Bibliografia	172
Streszczenie w języku polskim	178
Streszczenie w języku angielskim	178

WSTĘP

Preferencje podatkowe to nieodłączny element każdego systemu podatkowego. Potrzeba funkcjonowania ulg i zwolnień wynika z obowiązującego współcześnie kierunku myśli nauk ekonomicznych. W dobie różnorodnych zmian o charakterze ogólnoświatowym wprowadzane ulgi podatkowe podlegają licznym dyskusjom i analizom. Należy podkreślić, że charakter ulgi, która stanowi przykład preferencji, trzeba rozpatrywać w zakresie wykorzystania jej jako narzędzia funkcji podatków. Podstawowy podział funkcji poboru podatków to funkcje fiskalne i pozafiskalne (o charakterze ekonomicznym oraz społecznym). Wprowadzane oraz uchwalane ulgi podatkowe warto analizować i oceniać ich rezultaty w kontekście ekonomicznym, jak również społecznym. Kluczowym pytaniem jest, czy ulgi podatkowe są sprawiedliwe z punktu widzenia poszczególnych obywateli lub grup interesów. Ponadto z punktu widzenia zdarzeń o charakterze ekonomiczno-gospodarczym interesujące zagadnienie stanowi kierunek i sposób kierowania poszczególnych ulg i preferencji podatkowych. Co więcej, ulgi i zwolnienia podatkowe są zawsze przejawem rezygnacji z części dochodu przysługującego budżetowi. Z drugiej zaś strony, ulgi niebędące bezpośrednim transferem pieniędzy mają charakter redystrybucyjny, wyrażony wprost w określonej wartości pieniężnej.

W pracy podjęto próbę określenia zależności między znajomością i wykorzystaniem przez przedsiębiorców preferencji podatkowych w postaci ulg i zwolnień a wypełnianiem funkcji stymulacyjnej podatku dochodowego przez system preferencji podatkowych. Jest to o tyle istotne, że sektor małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) zarówno w Polsce, jak i w innych państwach Unii Europejskiej stanowi istotny element gospodarki.

Książka powstała na podstawie rozprawy doktorskiej autora, której podstawowe cele obejmowały zbadanie i określenie, czy i w jakim stopniu preferencje podatkowe w postaci ulg i zwolnień są wykorzystywane przez przedsiębiorców należących do sektora MŚP i czy spełniają one funkcję stymulacyjną poprzez zachęcanie do podejmowania określonych działań. Realizacja wyznaczonego celu została dokonana poprzez wskazanie znajomości i wykorzystania wpływu preferencji w podatku dochodowym.

Podjęcie tematu stymulacyjnej funkcji preferencji podatkowych wynika z faktu, że ani w Polsce, ani też w państwach Unii Europejskiej (UE) nie opublikowano żadnych kompleksowych opracowań w zakresie bodźcowej roli ulg i zwolnień w podatku dochodowym. Dostępne są jedynie wyniki badań dotyczących wybranych zagadnień związanych z preferencjami podatkowymi. Taki stan rzeczy może wynikać z faktu, że badacze nie traktują tego problemu jako priorytetowego, oraz z trudności związanych ze zgromadzeniem właściwych danych statystycznych. Dla przykładu Ministerstwo Finansów publikuje dane dotyczące ulg i zwolnień w podatkach dochodowych. Czyni to jednak rzadko, w nieregularnych odstępach czasu. W Polsce i w innych krajach europejskich dane są rozproszone i zwykle niepełne.

Celem poznawczym niniejszej pracy jest uporządkowanie wiedzy na temat stymulacyjnej funkcji podatków realizowanej poprzez system ulg i zwolnień. Analiza wyników przeprowadzonych badań pozwoliła dokonać oceny wykorzystania ulg i zwolnień przez mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa. Przedstawiono intencje przedsiębiorców w zakresie korzy-

stania z ulg i zwolnień podatkowych. Dokonano przeglądu opinii o przewadze ulg unijnych nad ulgami i zwolnieniami w Polsce. Zdefiniowano właściwy, zdaniem ankietowanych, kierunek zmian w aspekcie ulg innowacyjnych w Polsce. Określono zmiany w zakresie ulg rozwojowych. Analiza wyników badań pozwoliła również dokonać oceny atrakcyjności dodatkowych ulg i zwolnień w podatku dochodowym z punktu widzenia prowadzenia codziennej działalności gospodarczej. Zaprezentowano możliwości skorzystania przez sektor MŚP z ulg i zwolnień w obowiązującym systemie prawnym. Określono bariery w stosowaniu preferencji podatkowych, a także wskazano preferowane ułatwienia w korzystaniu z ulg i zwolnień.

W tym miejscu należy podkreślić, że badania zostały przeprowadzone przed wprowadzeniem Polskiego Ładu¹.

W monografii wykorzystano wyniki badań przeprowadzonych przez autora wśród przedsiębiorców w latach 2017–2020. Elementem badań własnych była również analiza materiałów źródłowych, m.in. takich instytucji jak Bank Światowy, GUS, Eurostat oraz polskich organizacji przedsiębiorców w tym Konfederacji Lewiatan. W ocenie realizacji przyjętych celów istotne znaczenie mają publikowane wcześniej przez autora artykuły i monografie dotyczące stymulacyjnej funkcji podatków. Należy podkreślić, że perspektywa czasowa i perspektywa badawcza nie pozwoliły dokonać rzetelnej oceny działań badawczych podejmowanych przez autora w aspekcie funkcjonowania przedsiębiorstw w okresie pandemii i czasowego zamknięcia gospodarki (okres tzw. lockdownu).

Uporządkowanie wskazanych kwestii stwarza nadzieję, że staną się one inspiracją do większego zainteresowania opisywaną problematyką, a proponowane rozwiązania i sformułowane wnioski zostaną uwzględnione w procesach legislacyjnych, jak również będą stanowić cenną wskazówkę dla przedsiębiorców.

¹ Od 1 stycznia 2022 roku obowiązują nowe przepisy w ramach pakietu zmian do wielu ustaw, w tym również podatkowych, nazywanego przez przedsiębiorców Nowym Ładem, Polskim Ładem lub Nowym Polskim Ładem.